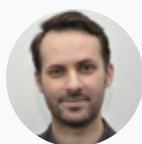

Úvodník

Už druhý rok pracujeme na príprave a postupnej implementácii štandardných postupov pre komplexný manažment pacienta. Štandardné postupy sú súčasťou vy-

spelých zdravotníckych systémov v zahraničí a spájajú praktické skúsenosti zdravotníckych profesionálov s dôkazmi o najlepších postupoch v rámci zdravotnej starostlivosti. V roku 2018 sa nám podarilo vďaka spolupráci špičkových odborníkov

posunúť vývoj štandardných postupov aj na Slovensku. V novoročnom čísle newsletteru sa môžete dočítať, čo si o týchto postupoch myslia rôzni odborníci, ako prebiehala výročná konferencia či ktoré postupy vstúpili do platnosti od januára 2019.

doc. MUDr. Jozef Šuvada, PhD., MPH, MBA, mim. prof.
odborný garant projektu ŠPDTP

Prečo je dôležité mať Štandardné diagnostické a terapeutické postupy v medicíne?

Výrazný pokrok v biologických, lekárskech a technických vedách prináša nielen nové pohľady na etiopatogézu rôznych chorôb ale aj nové možnosti laboratórnej diagnostiky, zobrazovacích vyšetrení a liečebných prístupov. Je nevyhnutné, aby každý pacient mal nárok na najmodernejšiu diagnostiku a aby bol liečený v súlade s najnovšími poznatkami, ktoré sa zaviedli do klinickej praxe. A nárok na to, aby táto diagnostika a liečba bola rovnaká pre všetkých nielen v SR ale aj v rámci EÚ. Na druhej strane pokrok a zavádzanie nových diagnostických metód vedie k tomu, že sa uvedené vyšetrenia využívajú často

Je nevyhnutné, aby každý pacient mal nárok na najmodernejšiu diagnostiku a aby bol liečený v súlade s najnovšími poznatkami, ktoré sa zaviedli do klinickej praxe.

aj neadekvátne a môžu pacienta iatrogenizovať, ba aj poškodiť. Je preto potrebné uvedené dva aspekty skĺbiť tak, aby pacient dostal všetko to, čo potrebuje, ale zároveň tak, aby diagnostika a liečba boli racionálne a chorého nepoškodzovali. Najlepší spôsob, ako skl-

biť využívanie nových vyšetrovacích a liečebných metód s racionitou, je práve tvorba štandardných diagnostických a terapeutických postupov.

Ako príklad uvádzam endokrinológiu, ktorá má od roku 2008 vypracované a publikované štandardné postupy, ktoré boli doplnené v novom vydaní v roku 2014. Tieto postupy slúžia všetkým lekárom endokrinológom, ale aj internistom a predstavujú návod na diagnostiku a liečbu endokrinných chorôb v súlade s najnovšími poznatkami v tomto odbore. Tvorbu ŠDTP ocenila a oceňuje celá endokrinologická obec v SR.

prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
Prezidentka Slovenskej internistickej spoločnosti, prednostka 1. internej kliniky UPJŠ LF a UNLP v Košiciach, členka pracovnej skupiny pre ŠDTP pri MZ SR

Projekt Štandardných postupov považujem za nesmierne dôležitý a cestu vpred, bližšie k bezpečnej, efektívnej, účinnej, edukačnej a modernej zdravotnej starostlivosti, kde pacient nie je „prostriedok – zisku a náplň práce“, ale najvyšší a prioritný záujem zdravotníctva. Štandardy totižto otáčajú pomer v 50-ročnej dogme a nalinajkovanej smernice záujmu, formovania a realizácie zdravotnej starostlivosti v smere od lekára k pacientovi, t. j. obrazne od tzv. „kráľa – lekár“ a „sluhu/veci – pacient“ v procese. Doteraz bol „kráľom“, ktorý rozhodoval o všetkom le-

Štandardy totižto otáčajú pomer v 50-ročnej dogme a nalinajkovanej smernice záujmu, ...

kár a jeho „EMB level 5 experiencia“, kontakty a možnosti a pacient bol mnohokrát „vecou, neosobnou náplňou práce“ – končil často nevyliečený alebo nespokojný. Po štandardoch sa tento pomer však otáča presne nao-

pak. „Kráľom“ v celom procese poskytovania zdravotnej starostlivosti je pacient a lekár/sestra/zdravotník je vykonávateľom služby. Nevlastní ju, nemodifikuje, nevyužíva, neprišpôsobuje – vykonávateľ služby si však naďalej ponecháva svoje schopnosti a znalosti a tie využíva pre pacienta. Ak správne, múdro, účinne a včasne – tak jeho odbornosť a reputácia rastie, služba však musí byť kvalitná a efektívna. A správne pripravené ŠDTP to zabezpečia. Navyše eliminujú diverzitu a majú vynikajúci harmonizačný, organizačný a edukačný dopad.

*prof. MUDr. Pavol Žúbor, PhD., DrSc., FRSM
Gynekologicko-pôrodnická klinika JLF UK a UNM*

2. výročná konferencia ŠDTP

Nosnou témou 2. výročnej interdisciplinárnej konferencie o nových a inovatívnych štandardných diagnostických a štandardných terapeutických postupoch (ŠDTP), ktorá sa konala dňa 18. a 19. októbra 2018 v Bratislave, bola príprava ŠDTP. Konferencia zastrešila pohľady hlavných

odborníkov spolupracujúcich na príprave ŠDTP a poskytla priestor na zodpovedanie otázok vyše 300 účastníkom tohto podujatia, ktoré organizovalo Ministerstvo zdravotníctva SR. V prvý deň boli predstavené témy ako ŠDTP v klinickej onkológii a NOI, radiačnej onkológii, psychiatrii, klinic-

kej mikrobiológii, pneumoftizeológii, infektológii, epidemiológii, paliatívnej medicíne a starostlivosti. Zazneli odborné poznatky aj k hygiene rúk, multidisciplinarity v ŠDTP, bezpečnosti pacienta či konceptu Baby and Mother Friendly Hospitals Initiative (BFHI) na Slovensku.

„Tento proces zahŕňa adopciu a adaptáciu klinických postupov, legislatívne úpravy, prípravu materiálno-technického vybavenia, riešenie otázky ľudských zdrojov, vzdelávanie odborníkov a ďalšie nadväzujúce procesné zmeny. Ide o významný posun, pretože práve štandardné postupy koncentrujú najdôležitejšie a najnovšie vedecké poznatky v oblasti konkrétneho klinického problému do komplexného klinického alebo interdisciplinárneho postupu, optimalizujú rozhodnutie lekára, manažment sestry, či iných zdravotníckych pracovníkov a odporúčajú postup diagnostiky a adekvátnej účinnej liečby, a úpravy dispenzarizácie a zavedenia komplexného manažmentu a bezpečnosti pacientov,“ uviedol garant národného projektu ŠDTP Jozef Šuvada.

„Pre zdravotníckych pracovníkov predstavujú štandardy presný návod, ako majú postupovať v diagnostike a liečbe, čím môžu výrazne zlepšiť kvalitu ich klinických rozhodnutí v prospech pacienta. Tieto postupy odstránia zastarané metódy v diagnostike a liečbe, potlačia u lekárov zvyknutých na nemoderné postupy ich využívanie vo svojej praxi, zosúladia liečebno-diagnostický postup, a tým zlepšia zdravotnú starostlivosť,“ povedal prof. MUDr. Pavol Žúbor, PhD., DrSc., MBA z Gynekologicko-pôrodnickej kliniky JLF UK a UNM.

V druhý deň konferencie boli predstavené ŠDTP v geriatrici, fyzioterapii, endokrinológii, primárnej pediatrii a pediatrii, ošetrovatelstve, ako aj vedecké nástroje tvorby klinických postupov a komunikácia v zdravotníctve. Počas workshopov bola vysvetlená príprava vzdelávacích modulov ŠDTP, hodnotenie návrhov ŠDTP s Komisiou MZ SR pre ŠDTP či technická podpora pre členov OPS (odborných pracovných skupín pripravujúcich ŠDTP).

„Štandardné postupy presnejšie určujú potrebný rozsah vyšetrení, liečbu, a aj zodpovednosť jednotlivých poskytovateľov. Poskytujú oporu v rozhodovaní, prispievajú k právnej istote pri poskytovaní zdravotnej sta-

rostlivosti. Obzvlášť dôležitý je význam štandardných diagnostických postupov v akútnej starostlivosti,“ povedal Jozef Kalužay zo IV. Internej kliniky LFUK a UNB a člen Komisie MZ SR pre ŠDTP.

V oblasti primárnej starostlivosti odborné pracovné skupiny navrhujú napr. skríning autizmu a odchýlok psychomotorického vývinu dieťaťa počas 2. – 11. preventívnej prehliadky. V geriatrici by odborníci chceli presadiť multidisciplinárny diagnostický postup – tzv. komplexné geriatrické hodnotenie, ktoré by bolo prínosom pre seniorov, keďže je určené na zistenie somatického zdravia, psychosociálneho stavu a funkčných schopností najmä u krehkých alebo inak rizikových seniorov.

Jednotný systém manažmentu starostlivosti o pacienta, diagnostiky a následnej liečby dlhodobo funguje napr. v škandinávskych krajinách, Austrálii, Veľkej Británii, Švajčiarsku, ale aj v susednom Rakúsku, a v súčasnosti ich zavádza do systému zdravotníctva a interdisciplinárnych odborov aj Česko a Maďarsko.

Vedecké nástroje tvorby klinických postupov a skúsenosti zo zahraničia predstavil PhDr. Miloslav Klugar, PhD.

GALÉRIA

Prínos ošetrovateľských štandardov

Zabezpečiť kvalitnú zdravotnú starostlivosť je extrémne náročná manažérska výzva. Prvé slovenské štandardné postupy pre komplexný manažment pacienta prinášajú praktický návod k dosiahnutiu kvality pre všetkých, ktorým na jej udržateľnom rozvoji v praxi záleží. Štandardné postupy pre ošetrovateľstvo predstavujú praktický návod na realizáciu ošetrovateľskej starostlivosti, ktorá prinesie očakávané a želateľné výstupy nielen pre pacienta, no tiež pre jeho rodinu, blízkych, ale i celý systém zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

Ošetrovateľské štandardy sú prepracovaným súborom efektívnych ciest k dosiahnutiu čo najlepších výsledkov starostlivosti prostredníctvom odborného potenciálu sestry. Zrodili sa na základe spojenia praktických skúseností zdravotníckych profesionálov pri použití slovenských i zahraničných dôkazov o najlepšej praxi založenej na lepších výsledkoch starostlivosti. Ošetrovateľské štandardy nie sú o sesterských výkonoch, ako napríklad správne podanie injekcie či infúzie, požiadavky a odporúčania, ktoré štandardy obsahujú vyžadujú sériu predovšetkým mentálnych činností sestry, ktorých spoločným menovateľom je preventívny a aktívny prístup, posudzovanie, plánovanie, prehodnocovanie a hľadanie nových ciest a riešení pre dobro pacienta, komplexnosť, prevzatie zodpovednosti, či profesionálna a etická komunikácia.

Cieľom ošetrovateľských štandardov je definovať cestu pacienta s maximálnym vylúčením situácií, kedy by sa mohol ocitnúť s pretrvávajúcim, možno aj život ohrozujúcim problémom v priestore bez pomoci. Možno bude pre laickú

verejnú a azda aj niektorých zdravotníckych profesionálov prekvapením, čo všetko sú vzdelané sestry pripravené pacientom poskytnúť v rozsahu kompetencií definovaných legislatívou, no poslaním ošetrovateľstva, od počiatku jeho vzniku je chrániť a prinavracieť zdravie a zmierniť utrpenie. Ide o sériu vysoko kvalifikovaných činností s dosahom na kvalitu života i jeho dĺžku. Prostredníctvom sestier, a nimi uplatňovaných štandardných postupov je možné výraznou mierou obsiahnuť celospoločenské priority v zdravotníctve, ako je napríklad pokles oddialiteľných úmrtí, či zníženie nákladov na zdravotnú starostlivosť cestou preventívnych prístupov.

Pracoviská, ktoré budú ošetrovateľské štandardy uplatňovať, s veľkou pravdepodobnosťou dosiahnu omnoho lepšie výsledky v porovnaní s obdobím práce bez definovaných prístupov. Pacient a jeho rodina sa môže tešiť na omnoho nižšie riziko vzniku obávaných preležanín, podvýživy a rôznych iných komplikácií, ktorým sa dá úspešne predchádzať. Uplatňovanie ošetrovateľských štandardov bude mať odborný, ekonomický, no tiež etický dopad, zďaleka nielen pre pacienta.

Zlepšenie hojenia rán, zlepšenie stavu sebaččnosti, zmiernenie bolesti, utrpenia, to sú len niektoré s očakávaných ukazovateľov pozitívneho efektu.

Všeobecným, no kľúčovým pozitívnym očakávaným dopadom štandardov je zlepšenie vnímania kvality a úrovne poskytovaných služieb a zvyšovanie spokojnosti pacientov, ich blízkych, ale i samotných zdravotníckych profesionálov.

ZOZNAM ŠTANDARDNÝCH DIAGNOSTICKÝCH A ŠTANDARDNÝCH TERAPEUTICKÝCH POSTUPOV S PLATNOSŤOU OD 1. JANUÁRA 2019:

- ✓ Starostlivosť o novorodenca a matku podľa zásad iniciatívy Baby-friendly Hospital Initiative – podpora vzťahovej väzby a laktácie
- ✓ Štandardný diagnostický a terapeutický postup pre komplexný manažment karcinómu krčka maternice
- ✓ Štandardné postupy pre výkon lekárskeho ožiarenia v nukleárnej medicíne
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta v ADOS
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta v zariadení sociálnej pomoci

- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta s dekubitom
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta s poruchami správania
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta v paliatívnej starostlivosti (u dospelých)
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta ohrozeného vznikom a rozvojom imobilizačného syndrómu
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta s rizikom vzniku a rozvoja malnutrie
- ✓ Komplexný ošetrovateľský manažment predchádzania vzniku dekubitov u rizikového pacienta
- ✓ Komplexný manažment pacienta v Domoch ošetrovateľskej starostlivosti
- ✓ Komplexný manažment pacienta so schizofróniou
- ✓ Komplexný manažment pacienta so schizoafektívnymi poruchami
- ✓ Komplexný manažment pacienta s trvalými poruchami s bludmi
- ✓ Komplexný manažment pacienta s akútnymi a prechodnými psychotickými poruchami
- ✓ Štandardný postup pre laboratórnu diagnostiku v klinickej mikrobiológii
- ✓ Štandard vyšetrení psychomotorického vývinu detí pri 2.-11. preventívnej prehliadke v primárnej starostlivosti
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre paliatívnu rádioterapiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre radikálnu rádioterapiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre rádioterapiu s modulovanou intenzitou (IMRT)
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre nenádorovú rádioterapiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre extrakraniálnu stereotaktickú ablatívnu rádioterapiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre brachyterapiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre stereotaktickú rádiochirurgiu
- ✓ Štandardný operačný postup (SOP) pre kraniálnu stereotaktickú ablatívnu rádioterapiu
- ✓ Štandardný postup pre výkon lekárskeho ožiarenia – Počítačová tomografia
- ✓ Štandardný postup pre výkon lekárskeho ožiarenia – skiaskopia a skiagrafia
- ✓ Štandardný postup pre výkon lekárskeho ožiarenia – Diagnostická mamografia
- ✓ Indikačné kritéria pre zobrazovacie metódy v rádiológii
- ✓ Štandardný postup pre výkon prevencie populačného skríningu kolorektálneho karcinómu
- ✓ Štandardný postup pre výkon prevencie a vykonávanie lekárskeho ožiarenia – Skrínigová mamografia

Tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a ich zavedenie do medicínskej praxe

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.
www.employment.gov.sk | www.esf.gov.sk

